

פרשת בלק תשע"ח – מה עבר על בלעם, הדמות הקרועה והמפוצלת?

1. **במדבר כד:** וישא משלו ויאמר: נאום בלעם בנו בעור ... נאום שומע אמרי אל ויודע דעת עליון, מחזה שדי יחזה, נופל וגלוי עיניים.

במדבר רבה יד,ב: נאמר (דברים לד) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה' – בישראל לא קם אבל באומות העולם קם ... זה בלעם בן בעור ... שלוש מידות היו ביד משה שלא היו ביד בלעם: ה' מדבר עמו עומד ועם בלעם לא היה מדבר אלא נופל, שנאמר 'נופל וגלוי עיניים'. משה היה מדבר עמו פה אל פה ... ובבלעם נאמר 'שומע אמרי אל'. משה מדבר עמו פנים בפנים .. ועם בלעם לא היה מדבר כי אם במשלים, שנאמר: 'וישא משלו ויאמר'. אך שלוש מדות היו ביד בלעם שלא היו ביד משה: משה לא היה יודע מי מדבר עמו ובלעם היה יודע מי מדבר עמו, שנאמר: 'מחזה שדי יחזה' [התמונה האלוקית הייתה ברורה יותר]. משה לא היה יודע אימתי מדבר עמו ה' ובלעם היה יודע ... בלעם היה מדבר עמו בכל שעה שירצה, שנאמר 'נופל וגלוי עיניים', היה משתטח על פניו ומיד היה גלוי עיניים.

אבות היט: כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע. עין טובה [שמח בחלקו ומפרגן לאחרים], רוח נמוכה [ענווה] ונפש שפלה [פרישות וצניעות] - מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה [מרירות וקנאה], רוח גבוהה [גאוה], ונפש רחבה [תאוותנות] - מתלמידיו של בלעם הרשע.

סנהדרין קו: מר בריה דרבינא אמר לבנו: בכל המלכים וההדיוטות של אומות העולם אל תרבה לדרוש, חוץ מבלעם הרשע שכל מה שתמצא בו - דרוש בו.

2. **במדבר כב,כח:** ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם: מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים. רש"י - רמזה לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה.

שם משמואל בלק: יש להתבונן מאי אולמא דשלש רגלים מיתר המצות שבתורה? הנה אמרו רז"ל 'עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע', ונראה דג' אלה הם קנאה, תאוה וכבוד ... עין רעה היא קנאה ורוח גבוהה היא כבוד ונפש רחבה היא תאוה ... וידוע שג' הרגלים נותנים כח ועוז לישראל לעמוד נגד ג' אלה ... בפסח באה המצוה לאכול לחם עוני רומז לרוח נמוכה ... שבועות הוא לעומת התאוה כמאמר הרמב"ם ז"ל ... שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה ... וחג הסוכות היא היפוך הקנאה אלא טובת עין ועל כן באה בו מצוות הלולב שיעשו כולם אגודה אחת ... ובזה יש לפרש ששלוש פעמים בירך בלעם כנגד שלוש הרגלים כי הוא רצה לעקור מישראל.

3. **קידושין ל:** תנו רבנן: קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע, שנאמר 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו' ... אמר רבי שמעון בן לוי: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, שנאמר (תהלים לד) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו.

ליקוטי שיחות ב/338: מובא בספרים שבלעם שייך לעמלק. הרמז: בשעה שכותבים 'בלעם' ומתחתיו 'עמלק', הצד הימני של שתי השורות מרכיב את המילה 'בלעם' והצד השמאלי את המילה 'עמלק'.

ליקוטי שיחות כא/195: עיקר מלחמת עמלק היא על פועל ממש. על המוחין עצמם – בחינת י"ה של שם ה' – הוא לא כל כך מנגד. לא מפריע לו 'יודע את ריבונו', שהיהודי רוכש הבנה באלוקות, הוא נאבק אבל שהרעיונות לא יבואו לידי פועל במידות בלב, ובמחשבה, דיבור ומעשה (בחינת ו"ה משם ה'). וזאת מרידה גדולה בקב"ה שיודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו, שהדברים אינם באים במעשה בפועל.

הקדמת העין יעקב: מצאתי מאמר בשם המדרש ובקשתיהו ולא מצאתיהו בכל התלמוד וזה נוסחו: בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא 'שמע ישראל'. בן ננס אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: 'ואהבת לרעך כמוך'. שמעון בן פזי אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא: 'את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים'. עמד ר' פלוני על רגליו ואמר: הלכה כבן פזי.